



ГРИГОРІЙ ЧУПРИНКА  
1879 – 1921

### ЧАЙКА

З жалем, з бодем  
Понад полем  
Крик розноситься чайний,  
Наче в давні  
Дні безславні  
Плач рабині  
На чужині.

То неначе  
Мати плаче  
За погубленими дітьми,  
Що в неволі  
Та в недолі  
Зникли в горі,  
Зникли в пітьмі.

Плавним льотом  
Над болотом  
Чайка лине, чайка в'ється —  
То з одчаю  
Заридає,  
То в риданні  
Засміється.

## ХМАРКИ

Линуть,  
Плинуть  
Хмарки літні,  
Хмарки радісні, блакитні  
Розпливаються в повітрі.  
Наче фарби на палітрі,  
Сяйвом-золотом оточені,  
Линуть,  
Плинуть,  
Поки згинуть,  
Позолочені.

Тонуть,  
В'януть  
Думи чорні,  
Мов картинки ілюзорні,  
Розпливаються і тліють,  
В сяйві соняшнім блідніють  
Разом з хмароньками літніми.  
Тануть,  
В'януть,  
Поки стануть  
Непомітними...

## З ВІКНА

*Зимовий етюд*

Мов пушинки,  
Порошинки,  
На покрівлі,  
На будівлі  
Ніжно падають сніжинки,  
Так легенько  
Б'ються, б'ються,  
Так тихенько  
В'ються, в'ються  
В сніговій молочній млі,  
Мов не хочуть пригорнутись,  
Мов бояться доторкнутись  
До змертвілої землі —  
Там, де квіти,  
Первоцвіти,  
Де лілеї,  
Орхідеї

В світосяйнім колориті  
Пишно, ніжно  
Розвивались,  
Дивовижно  
Розцвітались  
Під одчиненим вікном,  
Там сніжинки,  
Порошинки  
Обгорнули всі билинки  
Сріблом витканим рядном.  
ВАЛЬС

I  
Стук, стук! Диб, диб...  
Ніжно, ніжно,  
Дивовижно,  
Тонко, тонко, тонкобіжно  
Одбивають ноги, ноги  
Смілу силу  
Перемоги  
Божевільний сиплють дріб!  
Серед шуму, серед крику  
В'ються люди під музику,  
В парах, в парах, ріжно, ріжно,  
Граціозно, тонко, ніжно  
В'ються роєм,  
Перебоєм,  
Ловлять оргію дзвінку,  
І кружляють,  
І гуляють в божевільному танку.

II  
Стогне бубон, стогне бас;  
Ходять пароньки стрункі,  
І між ними раз у раз  
Дзвонять чароньки дзвінкі.  
Щось далеке, щось старе  
Всім музика наг्राє,  
Душу звуками бере,  
Душу в звуках оддає.  
Все живе, пливе в шинку:  
Юність, щастя... далеч, степ...  
Щось своє додав в танку  
Так безсоромно вертеп.  
Все святе згубив шинок,

Грішне видав за святе,  
Знищив юності вінок,  
Знищив щастя золоте.

## III

Струни розірвані, струни розбещені  
Плачуть, мов діти, людьми обезчещені,  
Журно ридають, мрійно летять,  
Плачуть, розірвані, плачуть, розлажені,  
Шумом, весіллям та сміхом ображені,  
З горя, з одчаю палко тремтять.  
Тихо зникають думи оплакані,  
В далеч тікають сни перелякані,  
В царство загублене давніх надій;  
Серце за ними, мов за родиною,  
Тихо, тужливо квилить дитиною,  
Плаче й зливається в грі золотій.

## IV

Сріблом, променем, червонцем  
Сяють, брязкають, летять,  
Жартівливо струни дзвонять,  
Звуки, ритми перегонять,  
То в уяві світять сонцем,  
То зірками миготять;  
В кожне серце недобите  
Щось далеке, пережите,  
Спомин щастя, сяйво лле  
І од горя оборонцем  
Пісня буряна встає:  
«Розмахни, махни руками:  
Скрипки, флейти, бубон, бас  
З новоявленої гами  
Сиплють іскорки для нас.  
Як шалено дишуть груди  
Одбивають ритм серця!  
Пийте, пийте для остуди  
Всю отруту до кінця!..»

## V

Диб, диб! Стук, стук!..  
Мов неждано, ненароком,  
Полетів за звуком звук,  
Всі несуться крок за кроком,  
Мов тікаючи од мук;

Мов б'ючись за кращу долю,  
Закружилися од болю,  
Од отрути, од нудьги;  
То німіють, ніби в млості,  
То зриваються од злості,  
Од знесилля, од ваги  
І літають в шумі, в гамі,  
Ніби гноми в світлій ямі  
Навкруги.

## VI

Крик!.. Навколо все поблідло,  
Припинилося весілля.  
Мов в тумані, світить світло  
Серед гвалту божевілля.  
Стой, музико!.. Дай простору,  
Дай повітря, степу, бору,  
Щоб забудь отруту-зілля.  
Десь далеко розцвітають  
Ніжні квітоньки рожеві...  
Солов'ї перелітають  
З бору-гаю в сад вишневий...  
Чад!.. Отрута тисне груди...  
Давні квіти, рідні люди  
Гучно крикнуть: де ви, де ви?

## УРАГАН

В хмарі, в мареві, диму  
Чорну бучу підніму,  
Грюкну в полі...  
В чистім полі,  
На роздоллі  
Понесусь над сонним краєм,  
Степом, гаєм,  
Без розбору,  
Піднімуся вгору, вгору  
Буровієм, буроломом,  
З блиском, з громом,  
Все скручу,  
Ілом  
Пилом  
Оточу!..  
Дужче, дужче забурую,  
Завихрую,  
Загремлю,

І над миром  
Диким виром  
Прошумлю!  
Тихі води розхвилюю,  
Буйні хвилі рознесу,  
Димом небо розмалюю  
І змарную,  
Розруйную  
Умираючу красу!..  
Смілим іспитом смертельним,  
Димом-полум'ям пекельним  
Подихну  
Вгору, вгору,  
Без розбору —  
Серед степу, серед бору,  
В полі, в морі,  
На просторі,  
Всі устої, всі підпори  
Зворухну!..  
(1910)

ДО СВОЇХ

*Образ Божий багном не скверніте.*

*Т. Г. Шевченко*

Брате рідний, сестро, нене,  
Рідні страдники великі!  
Вам не дасть життя шалене  
Спочувань своїх вовіки.

Хто вам близький? Хто вам кривний?  
Хто на вас в житті схожий?  
Вам поклав кумир непевний  
Зле тавро на образ божий!

Всі буденні ваші гадки,  
Всі сучасні ваші злидні  
З боєм викинуть нащадки  
Горді, вільні й непобідні.

Тільки образ перворідний  
Не засяє в ореолі,  
Знай, мій роде, люде бідний,  
Не помреш без щастя й долі!..

**ГЕЙ, НА ВЕСЛА!**

Гей, на весла, щоб понесла  
Буря човен на простір,  
Де свавільний вітер вільний  
Гонить хвилі вздовж і вшир!

Там, на морі, на просторі,  
Розігнавши млявий сон,  
Виллєм муки наші в звуки  
Буйним вітрам в унісон.

Там, на волі, на роздолі,  
Де здіймаються горби,  
Всю отруту нашу люту  
Виллєм в море без журби.

Виллєм в море наше горе,  
Нашу млявість, нашу лінь.  
Гей, на весла, щоб понесла  
Буря човен на глибінь!

Ми полинем соколиним  
Вільним льотом з берегів,  
Роздратуєм, загартуєм  
Нашу міць для ворогів.  
*1909*

**ПЕРЕМОГА**

Як спалахне серце кволе  
Палом страчених надій,  
Я прийду до тебе, доле,  
На страшне криваве поле,  
На останній смертний бій.

Все одно я маю рану,  
Рану смертного жалю,  
Так на бій я сміло стану,  
Гучно висловлю догану,  
Хоч тебе і не зломлю.

Я не гнусь, мов раб, під гнітом,  
Доле, мачухо лиха,  
Знай — з тобою, з цілим світом  
Я поб'юсь з лицем одкритим  
Проти злості і гріха.

Смерті в очі я загляну,  
Жах могильний я стерплю,  
Все одно я маю рану  
Нестерпучу, нездолану,  
Рану смертного жалю.  
1911

ДЗЕНЬКИ-БРЕНЬКИ  
(Поетичний жарт)

Викликає ясний дух  
Вірш легесенький, як пух,  
Вірш, як усміх неньки,  
Вірш маленький,  
коротенький,  
Без задуми, без вагання,  
Без кохання, без благання.  
І серденьку легко-легко,  
Бо прогнали сум далеко  
Дзеньки-бреньки.  
Ллються, в'ються  
І сміються  
Дзеньки-бреньки,  
Різнотонні,  
Різнодзвонні,  
Солоденькі,  
Золотенькі  
Життьові брехеньки.  
1909

НЕ КОХАНОК ЧОРНООКИХ...

Не коханок чорнооких,  
Запалительок сердець,  
Я співець степів широких.  
Краю рідного співець...

Той, хто волю занехає.  
Хай хоч в золоті лежить.  
Хоч царівну хай кохає,  
А не буде в щасті жить...

Хто ж забуде край свій рідний,  
Так про того і пиши:  
То такий, як старець бідний,  
І нема в його душі...



Хто ж мовчить, чий край в неволі,  
Стогне в горі та в біді,  
Той — дурна трава на полі  
Або погань в череді.

### ЛЬОДОЛОМ

Без упину, без утоми  
В бурі, в гromі.  
В льодоломі,  
З-під зимової кори  
Міцно вирвався Дніпр старий!

Крига кригу  
Серед бігу  
Ламле, кришить в купи снігу,

В гори льоду!.. Дніпр реве —

То він бореться й живе,  
Царство сонне  
Тане, тоне,  
Бо прийшла весна...  
Хто ж могутній забороне

Встати й нам од сна?  
*1909*